

UKA2026/235

21. oktober 2026

Nivi Heilmann Efraimsen, Inuit Ataqatigiit

Forslag til: Inatsisartutlov om godtgørelse i antikonceptionssager (Naalakkersuisoq for Sundhed og Personer med Handicap)

Jeg vil på vegne af Inuit Ataqatigiit fremføre synspunkter for Naalakkersuisuts lovforslag.

Spiralkampagnen i Grønland er en sag omhandler en sag hvor der er blevet opsat spiraler uden samtykke af kvinder og piger og pigernes forældre, og som har påført stor skade. Man har ikke accepteret kvinder og pigers ret til selv at bestemme over deres egne koppe. Dette har også medført konsekvenser for hele samfundet.

På vegne af Inuit Ataqatigiit skal vi gøre opmærksom på, at denne sag ikke omhandler enkeltpersoner. Sagen handler om et politisk initiativ der siger på at begrænse de grønlandske kvinder for at blive gravide. Man har søsat et initiativ der sigter på at begrænse befolkningstallet og dermed har krænket kvindernes rettigheder i stor stil.

Undskyldning er vigtig, men undskyldning alene rækker overhovedet ikke. En undskyldning er en begyndelse i påtagelse af ansvar. Derefter skal man sikre at godtgørelse, psykisk hjælp og korrekte initiativer.

Godtgørelsen er ikke at give tilbage af det der er blevet mistet. Det er en vigtig officiel anerkendelse, respekt for ofre og en indrømmelse af de negative konsekvenser der er blevet påført samfundet.

Spiralkampagnen vedrører ikke kun de ramte kvinder. Denne sag har haft store konsekvenser for mange menneskers liv. Dette er også et tab af faderskab for mænd som ikke er sket som følge af at deres kvinder med tvang har fået opsat spiral, hvilket også er et tab af mulighed for selv at kunne få sig eget barn og drømme, håb og planer om en fremtid. Konsekvenserne har ramt hele familier. Folk som kunne blive forældre har mistet muligheden for at blive fædre og mødre, søskende er blevet forhindret i at få andre søskende og familien har mistet sin mulighed for at blive bedsteforældre og at familier har mistet en generation. Dette tab kan ikke måles med tal, dette tab har medført langt større konsekvenser på psyken og kroppen i årenes løb.

Samtidig skal det understreges at Kalaallit Nunaat alene ikke står tilbage med ansvaret. Danmark skal også indrømme sit ansvar i dette alvorlige sag og skal påtage sig medansvar i at rette op på tingene

og heale sårene. Hvis folk er blevet ramt af de danske myndigheders beslutninger, må der påtages ansvar. Inuit Ataqatigiit mener at man først kan skabe grundlag for forsoning gennem indrømmelse af ansvar, respekt og samarbejde samt at man først derved kan sikre at lignende aldrig gentager sig.

Forslaget giver ikke en ny godtgørelsesordning. Den har til formål om at sætte lovgivningsmæssige bestemmelse om rammer for godtgørelser der vedrører Kalaallits initiativer efter 1991 og danskernes initiativer i perioden fra 1960 til 199.

I følge § 1, stk. 3 udgør efter kalaallits godtgørelsesordning 300.000 kr. Disse midler er vigtige, men de enkelte kvinders oplevelser, tag men de kan ikke erstatte alle de konsekvenser disse er blevet påført.

Bestemmelsen i § 3 er vigtig. Godtgørelsen indgår ikke i tildelingen eller beregningen af og medfører ikke fradrag forsørgelsesydelse eller andre indkomstafhængige offentlige ydelser. Efter bestemmelsen i § 5 er godtgørelser skattefrie.

Det betyder at de midler der udbetales kvinder skal komme kvinder til gavn og ikke skal danne grundlag for at fradrag af offentlige ydelser.

Bestemmelsen i § 4 beskytter godtgørelsen mod modregning af gæld. Hvis beskyttelsen af midlerne skal fortsætte efter udbetalingen af godtgørelsen, er det nødvendigt at indsætte disse til en særskilt konto eller at de tydeligt bliver adskilt fra kvindens andre besiddelser.

Dette bør informeres tydeligt overfor kvinderne. Naalakkersuisut skal udarbejde en tydelig vejledning på både kalaallisut og dansk, sådan at kvinder ved hvad de skal gøre efter at de har modtaget godtgørelsen.

I forbindelse med henvisning til udvalgsbehandling i Lovudvalget bør man særligt undersøge modregning i bestemmelsen i § 1, stk. 3. I det der står at andre godtgørelser der er udbetalt tidligere eller senere eller tidligere udbetalte erstatninger vedrørende sagen kan modregnes.

Udvalget må undersøge disse spørgsmål:

- Hvordan skal godtgørelserne beregnes?
- Hvordan skal man vurdere kvinder som flere gange har fået opsat spiral uden samtykke?
- Skal alle sager anses som særskilte krænkelser?
- Om frist for ansøgning er tilstrækkelig?
- Om der skal være en officiel klageinstans ved afslag?

Inuit Ataqatigiit mener, at såfremt en kvinde har fået opsat spiral uden samtykke flere gange, at hver en enkelt tilfælde skal vurderes for sig. Der skal detaljeret begrundelser for forskellige handlinger overfor kvinder som er blevet krænket en gang eller flere gange.

Man skal ligeledes være opmærksomme på, at forslaget ikke har fyldestgørelse bestemmelser om ansøgningernes handlinger eller vurderinger af dokumentation. Manglende er bortkomne journaler kan ikke alene danne grundlag for afslag. Kvindens egen fortælling, dokumentation og sagens samlede vurdering bør danne grundlag. Hvis journalerne er bortkomne/blevet væk, hvordan skal man så vurdere sagerne?

Informationer der omhandler ansøgning skal kunne indhentes på Kalaallisut, dansk samt på landets forskellige dialekter. Alle kvinder skal kende deres rettigheder.

Inuit Ataqatigiit støtter forslagets intentioner. Vi støtter at de ramte kvinder skal modtage deres godtgørelse uden at miste retten til offentlig hjælp og uden at godtgørelsen beskattes. Ligeledes skal man sikre, at der er tydelige beskyttelse af godtgørelsen efter udbetalingen.

Med disse bemærkninger henviser vi forslaget til behandling i Lovudvalget. Vi opfordrer udvalget til at være særlig opmærksomme på kvinder som er blevet krænket en gang eller flere gange, om informationer, fristen for ansøgning og om klagemulighed ved afslag.